

[Aksel Larsen.]

alvorlige følger for forbrugerne, som kommer til at betale de forhøjede priser, og det forekommer den kommunistiske gruppe, at det er nødvendigt at forhindre eller afbøde i hvert fald de værste følger af dette, og derfor mener vi, at folketinget bør udtale sin mening om sagen.

Vi mener, at folketinget gennem en beslutning bør give den højtærede minister for handel, industri og søfart ekstraordinær fuldmagt til at benytte enhver eksisterende lovhjemmel til at forhindre alle urimelige prisstigninger. Hvis der ikke i de eksisterende love skulle være tilstrækkelig hjemmel for at gribe ind — og vi erkender, at det er særdeles tvivlsomt, om tilstrækkelig hjemmel forefindes, selv om meget afhænger af administrationen — er det vor mening, at der snarest ved lov på ny bør gennemføres priskontrol og vel at mærke en mere effektiv priskontrol end den, der tidligere har eksisteret. Vi er af den opfattelse, at det, der tiltrænges, er en lov om prisstop, en lov, som simpelt hen forbyder enhver prisstigning, der ikke i forvejen efter fornøden dokumentation er godkendt af samfundets priskontrollerende myndigheder.

Naturligvis kunne vi selv forsøge at udarbejde et lovforslag i den retning, men dels mener vi, at ministeren må have en mulighed for at undersøge, om der kan gøres tilstrækkeligt på basis af eksisterende lovhjemmel, dels er vi fuldstændig klar over, at regeringen har langt større, om jeg så må sige, tekniske muligheder for at udarbejde det rigtige lovforslag, end en gruppe har for at udarbejde et sådant lovforslag til privat fremsættelse. Måske overvejer regeringen allerede noget sådant, og hvis det er tilfældet, kan det jo være, at det forslag til folketingsbeslutning, jeg i dag har den ære at fremsætte for det høje ting, er overflødig, men det bliver vi ikke uvenner over — hvis det altså skulle være tilfældet, at regeringen selv sysler med tankerne.

Det forslag til folketingsbeslutning, jeg på min gruppes vegne skal fremsætte, lyder sådan:

„Folketinget opfordrer regeringen til ufortøvet og energisk at træffe forholdsregler til at forhindre prisstigninger på befolkningens almindelige forbrugsvarer. I det omfang yderligere lovhjemmel her-

til skønnes nødvendig, opfordres regeringen til at fremkomme med lovforslag.“

Jeg tillader mig at anbefale dette forslag til velvillig og meget hurtig behandling her i tinget.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte forslag til folketingsbeslutning vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1957 til 31. marts 1958.

(Foregående forhandling findes i tiden sp. 1329).

Forhandlingen genoptoges.

Alfred Jensen: Ved fremsættelsen af finanslovforslaget gjorde ministeren opmærksom på, at såfremt forudsætningerne for budgettet ikke forrykkes, kan udsigterne for finansåret 1957-58 ud fra et snævert statsfinansielt synspunkt karakteriseres som nogenlunde tilfredsstillende. Ministeren har selv sagt taget forbehold angående forrykning i forudsætningerne. Det er vel nødvendigt i almindelighed, og det er i særdeleshed nødvendigt i år, hvor fremtidsudsigterne tegner sig meget usikkert. Hvad der gælder ministeren, gælder naturligvis også andre, der beskæftiger sig med denne sag. De betragtninger, der kan fremføres om finanslovforslaget, må have deres udgangspunkt i forholdene, som de tegnede sig, da forslaget blev udarbejdet, og her vil jeg gerne sige, at det ikke kan være rigtigt kun at se på budgettet ud fra et snævert statsfinansielt synspunkt. Man må også se på, hvordan det virker i det hele taget.

Der regnes med 375 mill. kr. i overskud på statsfinanserne i indeværende år. Det vækker glæde hos finansministeren, men den måde, hvorpå dette overskud er tilvejebragt, og de virkninger, det har i samfundslivet, har ikke vakt idel tilfredshed, man kan sige tværtimod. De klager, Dansk Arbejdsmands Forbunds formand, Chr. Larsen, i fjor i december måned fremsatte om den økonomisk-politiske virkning på ar-

[Alfred Jensen.]

bejderklassens levevilkår og beskæftigelse, er blevet fastholdt og genfremsat i dette år. Når regeringen i denne tid hævder, at ledighedstallene ikke er større end i fjor på samme tidspunkt, er det kun en fattig trøst, for det var ledighedstallet på 34 000, nøjagtigt 33 959, der i november måned i fjor fik Arbejdsmandsforbundet til at henvende sig til kommunerne om at sætte arbejde i gang og give de arbejdsløse bedre vilkår. Ugetallene for ledigheden for de første 3 uger i november måned tyder ikke på nogen særlig stor forskel. Jeg vil tro, at hvis der er nogen forskel, er det til det værre, og hvis man ser på det samlede ledighedstal, altså for alle fag, er billedet ingenlunde lysere. Tallet for november synes at blive højere i år, end det var i i fjor. Det er den forbrugsbegrænsende politik, som her viser sine virkninger. Erfaringerne viser, at de nye forbrugsafgifter og nedskæringen af anlægsarbejder og boligbyggeri ikke har ført til en sådan forøgelse af erhvervslivets indsats, at den arbejdskraft, der blev overflødig ved nedskæringerne, kunne rykke ind på andre pladser. Tværtimod, tallene for industriens beskæftigelse viser, at der var færre beskæftigede i 1955 end i 1954, og tallene for de første 10 måneder af indeværende år viser også nedgang sammenlignet med beskæftigelsen i fjor. Der er i de første 10 måneder i indekstallet en nedgang fra 105 til 98. Her må naturligvis tages i betragtning, at der var mindre beskæftigelse i en del af industrien i foråret som følge af arbejdskampen; men selv når man tager dette i betragtning, har ledigheden været større i år, end den var i fjor; det vil altså sige, at man ikke har været i stand til at beskæftige de arbejdere, som blev arbejdsløse. Jeg kunne også nævne, at landbruget stadig væk skyder arbejdskraft fra sig og altså heller ikke har været i stand til at opsuge noget af den arbejdskraft, der er blevet overflødig takket være nedskæringerne. Det er imidlertid stik imod løfterne fra valgkampen i 1953 og stik imod de forventninger, hvormed regeringsskiftet af 1953 blev mødt hos den arbejdende befolkning.

Det er vel også på denne baggrund, man må se de mange udtalelser fra faglige sammenslutninger om fremskaffelse af beskæf-

tigelse og om ændring af byggestøtteloven. Under åbningsdebatten omtalte jeg en udtalelse fra Byggefagenes Samvirke i København, hvori der ikke alene fremsattes ønske om en bedre og mere formålstjenlig byggestøttelovgivning, men hvori det tillige blev sagt, at det nu må være slut med, at byggeriet gøres til syndebug for et forbrugsbegrænsende højt renteniveau. Foruden at henvise til denne udtalelse vil jeg gøre opmærksom på andre udtalelser fra arbejderorganisationer. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg citere af de udtalelser, Arbejdsmandsforbundets kongres vedtog. Det hedder således et sted:

„Den økonomiske politik bør derfor lempes, så produktion og beskæftigelse på ny bringes i vejret.“

Om boligbyggeriet hedder det:

„Det er af hensyn til såvel beskæftigelsen som til de boligsøgende i højeste grad uheldigt at benytte byggeriet som regulator i den økonomiske udvikling.“

Det er kun korte udtalelser, men de siger tilstrækkeligt om, hvordan meningene er blandt de fagorganiserede arbejdere og først og fremmest naturligvis blandt arbejdsmændene.

Jeg har holdt mig til beskæftigelse og boligbyggeri, men jeg kunne tage andre ting med, som går på samme linje, og som viser, hvordan forskellen er på bedømmelsen af de statsfinansielle foranstaltninger i regeringskontorerne og ude i dagliglivet. Jeg kunne også have taget udtalelser som den, der blev vedtaget på de jyske husmænds sendemandsmøde. Alt sammen er det udtryk for, at man ikke er tilfreds med den politik, der føres. Jeg kunne desuden nævne en hel del af de klagemål, der er fremført angående manglende foranstaltninger for ungdommen, for skolevæsenet, for sundhedsvæsenet og vedrørende de militære budgetter og den sociale forsyning, men jeg tror, dette er nok. Den politik, der her er ført, har hverken på kort eller lang sigt indfriet de forventninger og de ønsker, den arbejdende befolkning har, og det har vi kommunister længe været klar over. Derfor har vi påvist det fejlagtige i denne politik og hverken kunnet godkende denne politik i dens enkeltheder eller stemme for finanslovsforslaget sidste år.

Det finanslovsforslag, der nu er fremsat,

[Alfred Jensen.]

er skåret over nøjagtig samme læst som den finanslov, der gælder i indeværende år. Det er en videreførelse af den gældende politik — jeg har vel lov at sige på godt og ondt. Der er heri regnet med stigende prisniveau, og det er vel ret naturligt, at man tager de prisstigninger, der har fundet sted, i betragtning, men jeg ved, at både regeringen og de instanser, der beskæftiger sig med den økonomiske udvikling, regner med, at priserne fortsat vil stige. Man går ud fra, at prisniveauet fortsat vil bevæge sig opad. Denne opfattelse kommer også til udtryk i de forslag, der fra forskellig side er fremført angående værdifast opsparring. Det vil altså sige, at der hverken er tale om en fastholdelse af prisniveauet eller en stabilisering, men at der fortsat må regnes med stigende prisniveau til skade for opsparringen, for sparerne og for alle, der har fast løn.

Det vil jeg gerne fastslå ved denne lejlighed. Der er nemlig gjort adskillige forsøg på at fremstille det, som om lønmodtagerne gennem pristalsreguleringen er sikret mod prisstigningernes forringende virkning på deres økonomiske stilling. Man må imidlertid ikke glemme, at priserne skal stige, før der gives pristalsregulering, og at de oven i købet skal vise en stigning på ikke mindre end 6 points. At en sådan stigning har fundet sted, er udtryk for, at andre har forøget deres indkomster takket være de stigende priser. Selv om en del af prisstigningen kan føres tilbage til større priser for varer indkøbt i udlandet, er den udtryk for, at priser og avancer på det hjemlige marked er steget, og at en del danske statsborgere har tjent derved. Det var ikke og er ikke nogen tilfældighed, at arbejderne gennem det sidste år har krævet skærpet kontrol med priser og avancer; de har nemlig den opfattelse, at en del borgere har udnyttet deres stilling til at forøge deres indkomster ganske urimeligt. Man må heller ikke glemme, at den del af befolkningen, det her drejer sig om, har indtægter, der vanskeligt kan

kontrolleres, og som i nogen grad kan undrages beskatning; man siger, det er milliardbeløb, der snydes for ved opgivelse af indkomster til skattevæsenet. Det er denne del af befolkningen, der først og fremmest har sikret sig ved prisstigningerne; de opnår ikke alene fortjeneste på de varer, der sælges, men vi ved, at de også kan notere, at den faste ejendom, de har, stiger i værdi. Det vil altså sige, at de er holdt skadesløse, og derfor er det urigtigt at stille det op, som om arbejdere, tjenestemænd og funktionærer skulle være særdeles gunstigt stillet. De arbejdere, tjenestemænd og funktionærer, der kun har deres løn af leve af, får under alle omstændigheder først deres indtægter reguleret længe efter, at prisstigningerne har fundet sted, i bedste fald 2-3 måneder efter og i værste fald 5-6 måneder senere. Alene herved kommer lønmodtagerne til at lide reelle tab i deres indkomster; de bliver dårligere stillet økonomisk og kan ikke være interesseret i, at priserne stiger. Hertil kommer, at dyrtidsreguleringsordningen aldeles ikke giver fuld dækning for prisstigning. For en stigning i pristallet svarende til 198 kr. gives der almindeligvis kun 120 kr. i tillæg til lønningerne, og selv om der naturligvis tages hensyn til hustruens andel i indkomsten, bliver der alligevel ikke dækning for de prisstigninger, der har fundet sted.

Det er en kendt sag, at hvis der ikke var sket anden regulering af arbejderne og tjenestemændenes lønninger end den, der ville finde sted efter pristalsreguleringen, ville de have hængt langt, langt bagefter. Hvis der ikke havde været mulighed for ved forhandling med arbejdsgiverne enten på arbejdspladsen eller ved overenskomstfornyelserne samt ved forhandlinger med finansministeren at få reguleret lønningerne, ville arbejdere og tjenestemænd have været meget, meget dårligt stillet, og derfor forekommer det ganske urimeligt, at der nu igen, også her i denne debat, rejses krav om en ændring af pristalsberegningen og dermed også af lønreguleringen. Hvis man

[Alfred Jensen.]

tror, at man fremmer det gode forhold på arbejdspladserne ved sådanne foranstaltninger, tager man fejl. Hvis man tror, at man kommer lettere igennem overenskomstforhandlingerne, tror jeg, man gør sig skyldig i den samme fejltagelse. Man må gøre sig klart, at hvis vi ikke havde den nugældende ordning, ville arbejderne og tjenestemændene på anden vis søge at opnå den balance i deres indtægter, som er nødvendig, hvis de skal klare dagen og vejen.

Jeg har gerne villet fremsætte disse bemærkninger, fordi man praktisk talt på alle områder har svunget nedskæringskniven i denne debat, og det forekommer mig at være ganske urimeligt; det forekommer mig desuden, at man giver en fremstilling af forholdene, der ikke holder stik, og som hverken den ene eller den anden part kan være tjent med.

Afsnittet „skatter og afgifter“ i finanslovsforslaget viser, at skatteskruen efter det foreliggende forslag får en ekstra omdrejning. Der regnes med en stigning på 80 mill. kr. i indkomstskatten, men det er jo ikke den eneste stigning i den direkte skat, der kommer. Ordførere før mig har gjort opmærksom på, at det bidrag, der skal betales til folkepensionen, 105 mill. kr., ikke er medregnet her, men det er klart, at dette beløb må medregnes, da det jo også bliver et beløb, som skal udredes af skatteyderne. Det er derfor ikke korrekt at sige, at skatterne er beregnet til at stige med 80 mill. kr.; de er jo egentlig beregnet til at stige med 185 mill. kr. Og spørgsmålet er, om denne stigning på 80 mill. kr. holder stik. Når man ved, at stigningen sidste år var 130 mill. kr., er det et spørgsmål, om vi ikke kommer ud for en større stigning; men det afhænger i allerhøjeste grad af den indkomstforøgelse, skatteyderne har haft. Jeg ser ikke bort fra de ændrede regler for beskatning af merindkomst; alligevel vil jeg tro, at vi kommer til at opleve, at arbejdere og tjenestemænd vil komme ud for en stigning i beskatningen, der betyder, at de ikke alene i kroner og øre kommer af med flere penge, men at skattetrykket også reelt bliver større på dem, og vi mener ikke, tiden er inde til at lægge større skatter på dem, som

kun har fra hånden i munden. Vi mener tværtimod, at der må skattelettelse til. Det har jeg givet udtryk for ved tidligere lejligheder, både under åbningsdebatten og ved behandlingen af ligningslovsforslaget, og vi har fortsat den opfattelse.

Vi vil ikke bestride, at de fornødne penge må tilvejebringes, men vi mener ikke, at de skal skaffes frem ved brandskatning af beskedne indkomster. De må tages, hvor der er bedre råd, hvor indkomsterne andrager størrelser, der gør det forsvarligt at tage mere. Vi har påvist, at det er muligt at skaffe staten øgede indkomster på andre felter. Vi har bl. a. talt for, at arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsfonden skulle forhøjes, ligesom vi er gået ind for, at arbejdsgiverne skulle betale bidrag til ældre arbejderes aldersforsorg, så det ikke var nødvendigt at udskrive ekstra skatter på arbejderne til folkepensionsordningen.

Ministeren nævner som en af de større udgiftsstigninger, at statens tilskud til arbejdsløshedskasserne vil blive 15-20 mill. kr. større end i indeværende år. Der er desværre ikke noget at råbe hurra for i den anledning, selv om det måske kan se sådan ud; man må sige tværtimod. Denne stigning er jo udtryk for, at kasserne vil stå over for stigende udgifter i den kommende tid, uden at den enkelte arbejdsløse får mere brændsel og mere at bide i, og den er samtidig udtryk for, at der regnes med, at det nugældende ledighedstal vil holde sig fremefter og måske endda vil have en tendens til stigning.

Det er klart, at et spørgsmål som dette vil blive genstand for behandling her i tinget, ikke alene når finanslovanliggendet drøftes, men også når andre spørgsmål behandles, og derfor var det ikke nogen overraskelse, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen benyttede denne lejlighed til at rette et angreb på arbejdsløshedskasserne og på de arbejdsløse. Det ærede medlem mente, at understøttelserne var for høje, og at de var steget forholdsvis mere end lønningerne. Jeg tror ikke, at denne beregning holder stik; jeg tror ikke, den gør det, hvis man sammenligner de understøttelser, som de arbejdsløse samlet oppebar før, og dem, de oppebærer nu. Det nytter jo ikke noget blot at se på, hvad der udbetales gennem arbejdsløshedskasserne; man må

[Alfred Jensen.]

også se på, hvad der blev givet i supplerende hjælp i 1920'erne og 1930'erne gennem hjælpe-kasserne og gennem socialudvalgene. Det var nødvendigt at give en sådan hjælp, hvis de arbejdsløse skulle være i stand til at betale husleje, gas, lys, og hvad der nu mere kan være tale om. Derfor er det ret naturligt at tage alt dette med ind i billedet, og hvis man gør det, tvivler jeg på, at man kan komme til det resultat, at understøttelserne er steget mere end lønningerne. Men selv om man skulle komme til et sådant resultat, har jeg ikke den opfattelse, at understøttelserne er tilstrækkelige. Det høje folketing, i hvert fald det høje folketings flertal, erkendte jo sidste år, at den hjælp, der kan ydes i henhold til arbejdsløshedsloven, ikke var tilstrækkelig. Tinget gik da ind for at åbne mulighed for, at der kunne udbetales en ekstra portion brændselshjælp, og stillede ydermere 8 mill. kr. til rådighed for de dårligst stillede arbejdsløsheds-kasser, så at disses medlemmer også kunne få mulighed for at udnytte den givne lovhjælp. Derfor er det urimeligt og ufatteligt, at nogen vover at tale om, at understøttelserne er for høje. Det forekommer mig, at det er en udfordring ikke alene til de arbejdsløse, men til alle arbejdende i landet. Jeg synes også, det er direkte krænkende, når det siges, at der ville være større beskæftigelse, hvis understøttelserne var lavere.

Sagen er jo den enkle, at det er beskæftigelsesmulighederne, det er galt med. Der kan ikke, selv om man skærer nogle af de arbejdsløse fra ved at skærpe kontrolreglerne, skærer understøttelserne ned, forkorter dageantallet, skaffes beskæftigelse til dem, der går ledige. Når der er en ledighed på omkring 10 pct., siger det sig selv, at der må skabes beskæftigelsesmuligheder, hvis man vil have arbejdsløshedsstallene reelt ned, og det nytter ikke, at man, som det ærede medlem hr. Thestrup her har forsøgt, vil påstå, at hvis investeringerne bare blev overladt til det private erhvervsliv, skulle der nok blive mere gang i virksomhederne og mere beskæftigelse. Samfundsinvestering er jo ikke fremherskende her i landet, det må man da erkende; det er den private investering, det private erhvervsliv, som er fremherskende. Men det har jo ikke kun-

net løse problemerne. Jeg skal erkende, at der er problemer, som det private erhvervsliv kan have vanskeligt ved at løse. Det er klart, at anlæg af gader og veje må være et offentligt anliggende; jeg skal også erkende, at post- og telegrafvæsenet og radiofonien er anliggender, der må varetages af det offentlige. Men en lang række andre opgaver, hvis løsning har været overladt til det private erhvervsliv, har dette jo ikke været i stand til at løse uden den ene gang efter den anden at henvende sig til samfundet for at få støtte under den ene eller den anden form. Det har rettet henvendelse om at få skattelettelse, og den er givet; der har været givet garanti for kreditter til eksporten; der har været ydet lån — kort sagt, der har i høj grad været ydet hjælp til det private erhvervsliv.

Ser man på boligspørgsmålet, som jo også har været omtalt her, må man dog erkende, at de private har givet op over for de vanskeligheder, der her forelå. Det gjorde de under den første verdenskrig, og det gjorde de i begyndelsen af 1920'erne; man kan også sige, at det lå sådan i 1930'erne, at hvis der skulle saneres, skaffes bedre boliger frem til folk med små indkomster, var det nødvendigt, at samfundet trådte til og gav støtte til sådanne foranstaltninger. Det er ligeledes klart, at under den anden verdenskrig og i perioden derefter ville der ikke være blevet bygget det, der blev bygget, hvis ikke der havde været en lov om boligstøtte. Jeg gad nok se, hvor vi havde været henne, hvis ikke der var blevet givet en sådan støtte.

Det er rigtigt, at samfundet har ofret millioner og atter millioner på boligbyggeriet, men de er så sandt ikke gået i lejernes lommes; de er, når alt kommer til alt, til syvende og sidst havnet i det private erhvervslivs lommes. Hvad har ikke byggevirksomhederne tjent på disse foranstaltninger? Hvad har ikke byggematerialeindustrien tjent? Jeg skal gerne indrømme, at denne boligstøttelov kunne have været mere hensigtsmæssig, at den har sine skavanker, men jeg gad da nok se, hvor vi havde været henne, hvis ikke der havde været ydet støtte til boligbyggeriet. Så havde forholdet ganske enkelt været dette, at vi havde haft overfyldte lejligheder, at

[Alfred Jensen.]

vor ungdoms problemer havde ligget tungere, end de nu gør, og at tusinder og atter tusinder havde måttet søge ud i sommerhuse, træhuse, lysthuse, garager eller hvad der står til rådighed. Vi ville kort sagt have haft en elendig boligstandard med de deraf følgende virkninger på andre områder, ikke alene på samfundslivets område, men også på familielivets.

Det, som det ærede medlem hr. Thestrup i går talte for, var egentlig, at man skulle lade det hele sejle sin egen sø, sætte lejen op i de gamle boliger og sørge for, at der ikke blev bygget så meget fremefter. Det er naturligvis en politik, der kan spare samfundet for udgifter i første omgang, i hvert fald til boligbyggeriet, men det forekommer mig ikke, at det har noget som helst med samfundspolitik eller familiepolitik at gøre. Det, der må til, er beskæftigelse, og denne side af sagen har det private erhvervsliv ikke klaret; tværtimod kan vi sige, at det private erhvervsliv har set stort på, om der gennem rationalisering og forbedring af virksomhederne blev skudt folk ud i arbejdsløshed. Derfor står vi i det, som vi gør år efter år, og må konstatere, at arbejdsløshedstallene for de arbejdsløshedsforsikrede bevæger sig omkring de 10 pct. Det er ikke nogen tilfredsstillende ordning for folket i vort land; det er det heller ikke for arbejderne eller de arbejdsløse. Netop derfor har jo fagbevægelsens folk, som havde regnet med, at den politik, der ligger til grund for vor finanspolitik, skulle føre frem til øget beskæftigelse og mere tryghed for befolkningen, rejst spørgsmålet om en ændring af samfundsstrukturen; de har gjort det, netop fordi det private erhvervsliv har spillet fallit på dette område og der derfor må sættes ind andre steder, hvis man skal kunne klare de vanskeligheder, befolkningen står over for.

Derfor er det ikke rimeligt at tale om, at man skal behandle de arbejdsløse dårligere, end de bliver behandlet nu. Efter vor opfattelse må arbejdsløshedsloven revideres, men ikke med det formål at gøre den ringere; tværtimod skal den gøres bedre, for at man kan få tilskudsordningen moderniseret og derigennem sikre de arbejdsløse i de forskellige kasser en ordentlig understøttelse mod et rimeligt kontingent.

Det betyder ikke, at vi har forladt vort principielle standpunkt: at når samfundet ikke kan skaffe arbejde til den, der kan og vil arbejde, er det pligtigt til at give ham erstatning for den arbejdsfortjeneste, han ikke kan opnå. Det standpunkt har vi fortsat, men vi tager stilling til de problemer, der foreligger i dag. Vi ønsker ikke alene, at tilskudsordningen skal ændres, men ønsker også, at man samtidig ser på de beløb, der udbetales i dagpenge, husleje-hjælp, brændselshjælp og børnetilskud, for disse beløb er alt for ringe og bør hæves.

Samtidig med at man ser på denne side af sagen, må man imidlertid også se på beskæftigelsen. Jeg er enig med den højt-ærede finansminister i, at man vel for en tid kan udskyde en del anlægsarbejder, men i det lange løb går det ikke; der foreligger simpelt hen en række opgaver for samfundet, anlægsarbejder af forskellig art, som må tages op, og det forekommer mig, at de 400 mill. kr., som er sat af hertil på budgettet, er et alt for ringe beløb. Det kan ikke være rimeligt, at man i det finansår, der snart stunder til, ikke vil sætte mere ind på at fremme beskæftigelsen igennem offentlige anlægsarbejder. Det forekommer mig, at det er en urimelighed, at der til vejformål opkræves 344 mill. kr., men at der kun anvendes godt 106 mill. kr., medens resten, 238 mill. kr., bruges til andre formål end dem, hvortil de er opkrævet. Det forekommer mig urimeligt, når man ved, hvordan arbejdsløsheden er fordelt over det ganske land, når man ved, hvor store opgaver der er med udbygning af vejnettet, med omlægning af vejføring. Der er jo adskillige vejoverskæringer ved jernbaner, der bør føres ud af niveau, overskæringer, der bør ændres af hensyn til trafikken, men også af hensyn til ulykkerne, og som vi samtidig kunne benytte til at skaffe mere beskæftigelse frem rundt omkring i de forskellige egne her i landet. Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen talte i går om de opgaver, der forestår med omlægning af gader i anledning af trafikens udvikling. Det forekommer os, at man bør sætte ind nu og ikke vente til senere. Det forekommer os, at man af hensyn til arbejdsløsheden bør gøre det, og jeg tror også, at alle vil give mig ret i, at enhver udsættelse egentlig ikke gør det

[Alfred Jensen.]

billigere, men tværtimod dyrere at foretage de forskellige foranstaltninger. Derfor forekommer det os, at man må bruge mere af de 344 mill. kr. til beskæftigelse i det kommende år, end der er afsat.

Der er en hel del andre arbejder, som nok kunne iværksættes på en sådan måde, at der kom mere beskæftigelse frem. Jeg har bemærket mig, at færdiggørelsen af forskellige arbejder sker i et noget langsomt tempo. De kunne fremskyndes, hvorved der blev mere beskæftigelse, og hvorved disse anlæg blev færdiggjort på et tidligere tidspunkt. Men jeg gør også opmærksom på, at der jo mangler en del byggeri rundt omkring i by og på land. Det drejer sig om skoler og hospitaler og institutioner, og ministeren gjorde selv opmærksom på, at der er behov for opførelse af bygninger for videnskaben og for den højere uddannelse, hvis vi skal følge med. Det forekommer mig, at der er al mulig grund til at tage fat på de opgaver nu ikke alene for at sikre dette formål, men også for at sikre de store årgange den rette uddannelse og den rette placering i samfundet.

Der er naturligvis også andre foranstaltninger, der trænger til at blive hjulpet frem gennem anlægsarbejder, og også det bør efter vor opfattelse tages op. Jeg har allerede talt om boligbyggeriet, og jeg vil sige, at efter vor opfattelse trænger boligstøtteleven til revision, ikke for at gøre den ringere, men for at gøre den bedre med det formål at fremme byggeriet og sikre, at der bliver flere boliger. Vi var modstandere af den forringelse, som sidst fandt sted, og vi har talt for, at loven skulle føres tilbage til den gamle skikkelse. Derudover har vi den opfattelse, at der også bør drages omsorg for, at der kan bygges for folk med beskedne indkomster. De krav, der stilles nu, gør det jo umuligt for en familie med små indkomster at flytte ind i en af de nye boliger. Derfor mener vi, at når man skal til at se på boligstøtteleven, må man også tage dette moment i betragtning og drage omsorg for, at der opføres boliger, som folk med beskedne indkomster er i stand til at flytte ind i. Der må gives de nødvendige større tilskud.

Efter finanslovsforslaget synes regeringen ikke at være kommet længere i overvejel-

serne angående reduktion af den militære tjenestetid og de militære udgifter, end man var ved folketingsårets begyndelse. Den omstændighed, at regeringen ved at tage sit udgangspunkt i indeværende års budget alligevel må melde om en stigning på 30 mill. kr., viser jo, at de militære udgifter, selv når man holder igen, har en tilbøjelighed til at vokse. Dette forhold understreger, at en revision af militærordningen er nødvendig, og jeg er af den opfattelse, at tiden må være inde til, at politikerne taler i denne sag. Vi står fortsat på det standpunkt, at militæruddgifterne bør skæres ned, og at tjenestetiden bør sættes ned, så den højst kommer til at udgøre 12 måneder. Vi kan derfor ikke deltage i det almindelige ønske om at få de militære udgifter sat i vejret.

Dette betyder imidlertid ikke, at vi ser bort fra den spændte situation og alle de farer, den indebærer. Vi ser og forstår så godt som nogen spændingen og de muligheder, den indebærer. Vi forudser også, hvilke følger det vil få vor vort og andre lande, hvis det ikke lykkes at bevare freden. Derfor mener vi, at alle gode kræfter bør sættes ind for at sikre forhandling, afspænding og fred. Det var ud fra den opfattelse, vi den 2. november opfordrede regeringen til at sætte ind for et møde mellem stormagternes statschefer for at løse problemerne gennem forhandling. Vi er fortsat af den opfattelse, at intet må lades uforsøgt for at hindre, at verden bliver kastet ud i en tredje og ødelæggende storkrig. Det er den vigtigste opgave at sikre og bevare freden. Vi tror, det er muligt at sikre afspænding, men det forudsætter, at alle fredselkende kræfter sættes ind for at fremme forhandling og for at bremse dem, der nu puster til ilden omkring de modsætningsforhold og det konfliktstof, der findes. Man skal da ikke glemme, at det ikke var oprustningen, men folkenes krav om afspænding, der førte til den afspænding, som kendetegnede situationen op til november.

Andre ordførere har beskæftiget sig med, om budgettet kan holde; det er klart, at det kan det ikke, og ingen er på nuværende tidspunkt i stand til at afgøre, hvordan finanslovsforslaget vil komme til at se ud med hensyn til ændringer, når det kommer til anden behandling, endsige hvordan det

[Alfred Jensen.]

vil komme til at se ud, når det umiddelbart før april kommer til endelig afgørelse her i tinget.

Det er klart, at lukningen af Suezkanalen har vendt op og ned på mangt og meget, og finansministeren gør opmærksom på, hvilke følger en nedgang i motorafgifterne og dollarpræmieringsbeløbene kan få for vort budget; men det er klart, at der også på andre områder vil komme virkninger af kanalens lukning. Allerede nu er en prisstigningsbølge i gang, og hvis der ikke gribes ind fra første færd, vil det gå alt for meget ud over småkårsfolk. De fornødne foranstaltninger må træffes for at føre kontrol med priser og avancer; mit parti har jo ved det ærede medlem hr. Aksel Larsen i dag fremsat forslag til beslutning herom. Man bør ikke, når man taler om disse ting, glemme, at der har været stor utilfredshed med udviklingen i priser og avancer i det sidste år, og det var netop baggrunden for, at regeringen i foråret lovede at skærpe prislovgivningen. Dette må tages i betragtning, når man skal overveje de skridt, som er nødvendige for at beskytte forbrugerne.

Det er noget bagvendt at tillade fri handel med benzinnmærker. Ifølge pressens meddelelser koster et sådant tiltermærke nu 15 kr., og det er klart, at det vil få indflydelse på andre end lige netop dem, der betaler den forhøjede pris. I går kunne man se i aviserne, at de forøgede omkostninger, som køb af disse benzinnmærker forårsager, kan trækkes fra ved opgørelse af indkomsten til skattevæsenet; det vil jo sige, at der kommer mindre ind i skat, og at andre kommer til at betale herfor. Hvordan det vil indvirke på prisdannelsen, ved jeg ikke, men jeg vil tro, det vil give sig udtryk på en eller anden måde. Derfor forekommer det os, at denne form for liberalisme omgående bør standses.

Hvordan nedgangen i benzin- og olie-tilførslerne vil virke på erhvervslivet, er vanskeligt at overskue. Vi ser, at der foretages omlægninger, som betyder afbræk i den almindelige arbejdsrytme. Virksomhederne vil spare penge derved, men så vidt jeg kan se, vil adskillige arbejdere komme til at gå ned i indkomst. Derfor bør man ikke nøjes med at notere, hvor

meget tilførslerne bliver skåret ned vestfra, men søge at skaffe dækning for det kvantum olie, man ikke kan få fra de sædvanlige leverandører. Jeg ved, at der fra anden side er rejst tanke om at få leverancer fra Rumænien, og jeg vil give min tilslutning hertil og tilføje, at det jo ikke alene drejer sig om olien, men også om at udnytte de købs- og salgsmuligheder, der findes på andre områder.

Af dagspressen kan man se, at der fra amerikansk side sættes ind for at udnytte det marked, der findes i Østeuropa. Trods de foreliggende spændingsmomenter bør vi sætte ind for at sikre så store indkøb som muligt med det formål at holde samfundslivet og beskæftigelsen i gang. Det er nødvendigt at sikre beskæftigelsen for arbejderne, så at der ikke på nogen måde bliver vækst i ledigheden, men således at der tværtimod bliver nedgang i arbejdsløsheden.

Jeg vil meget stærkt advare imod, at situationen nu udnyttes til at foretage de nedskæringer, som man længe har luret på, men ikke har kunnet få politiske muligheder for tidligere. Det gælder ikke alene nedskæringer med hensyn til arbejdernes levevilkår, men også i de sociale og kulturelle udgifter. Vi vil vende os imod en sammenrotning, der har sådanne formål.

I øvrigt forbeholder vi os at stille de ændringsforslag, vi finder fornødne, og i det omfang, det er muligt. Desuden må vi vente med at tage endelig stilling til finanslovsforslaget til tredje behandling.

Oluf Pedersen: Det er beskæmmende, at et stort lands tilfældige magthavere vil mishandle et lille land, sådan som Rusland mishandler Ungarn, men til gengæld må man beundre det ungarske sammenhold. En sådan nation vil, skønt den kan besejres militært, ikke forgå trods fremmede og quislinger. Vi havde håbet på og venter stadig det endelige nederlag for stalinisterne, som åbenbart igen har rejst hovedet i Rusland. Vi ved, at det russiske folk i sig selv er et fredeligt folk som andre, det har endda længe været alt for fredeligt, idet det har affundet sig med disse magthavere.

Næsten værre er det dog med de sølle danske kommunister, der fordømmer de ungarske arbejdere og åbenbart holder med fremmede og quislinger og går imod det

[Oluf Pedersen.]

ationale selvstyre. Dermed har dette partis ledelse afsløret, at den hverken repræsenterer arbejderne eller er et nationalt dansk parti, men blot er stik-i-rend-dreng for andre.

Under den sidste tids udenrigspolitiske vanskeligheder, som forhåbentlig nu er ved at afklares, synes jeg, at den højtærede statsminister har ført en klog og besindig politik, idet kravet om, at man bør tale sig til rette, er fastholdt over for andre, tilsyneladende og glædeligvis med et godt resultat. Der gives nemlig ingen vej uden om at tale sig til rette. Det er ikke alene dumt at true med krig, det fremmer i alt fald ikke en god sag, og selve krigen løser jo ikke spørgsmålene, selv om den giver en magtafgørelse for øjeblikket.

Det er også en misforståelse at tro, at der kan skabes en international hær til at tage kampen op med en stormagt. De Forenede Nationers tropper i Suez er ikke kommet der for at slås, men for at hindre andre i at komme op og slås. Det er vildt at tænke sig en international hær af et format, der svarer til stormagternes nuværende hærstyrker. Forudsætningen er, at man fra alle sider giver afkald på krig, og det skal være den ny tids indstilling. Derfor er det helt andre kræfter end de krigeriske, der skal sættes i gang. Man kommer efter min opfattelse længere ad Gandhis vej end ved at slå på sablen, og ikke mindst gælder det for en lille nation.

Utvivlsomt har de arabiske lande truet Israel, men denne konflikts forløb viste jo, at når man er medlem af De Forenede Nationer, har man givet afkald på krig, og så kan man ikke begynde at tage selv, fordi man synes, at De Forenede Nationer har handlet sendrægtigt, heller ikke hvis de har gjort det. Det gælder for øvrigt både store og små: man kan ikke tage sig selv til rette. Selv om det kan forstås, at det kan knibe med at affinde sig dermed, kan det ikke tolereres, at man ikke gør det. For mig personlig er det en stor glæde, at England og Frankrig har vist, at de kunne bøje sig, og jeg håber, at denne høren op med de små synder kan medvirke til, at Rusland også kommer til at holde op med de store synder, som det har begået. Hvis denne konflikt kan ende på denne måde,

som der nu er udsigt til, er det en vej frem imod den fredeliggørelse af verden, som vi trænger til, og det betyder igen, at vi lettere kan klare vore egne problemer, sådan som de foreligger ved denne finanslovdebat.

Sidste år hørte vi om en formindskelse af stigningen i skattekurven, men det foreliggende finanslovsforslag, som jo endda kan ventes at blive værre, inden det skal gennemføres, udviser jo ikke blot en forstærkning af skattekurvens stigende bevægelse, men en endnu stærkere stigning i udgifterne. Den højtærede finansminister gør op, at alene de civile driftsudgifter i 1956-57 udgør 10,3 pct., altså en tiendedel af brutto-nationalindkomsten imod dog kun en ellevtedel blot for to år siden, og gør man det op, hvordan det forholder sig med driftsindtægterne, viser de en stigning helt op til 16 pct. eller en sjettedel af nationalindkomsten. Det vil sige, at selv om man regner med nationalindkomstens tal, som efter min vurdering er alt for høje, er man nu, når kommunale skatter medregnes, oppe på at tage en fjerdedel af hele nationalindkomsten. Det er strenge vilkår, og det er utroligt, at det virkelig er muligt, at man her i Danmark kan udskrive statsskatter på op imod 4 000 kr. pr. familie, foruden at kommuneskatten nu snart når op på 2 000 kr. pr. familie, d. v. s. en samlet skatteudskrivning på 5 000-6 000 kr. for hver familie her i landet. Det er utroligt, at det kan lade sig gøre, og det er naturligt, at det skaber vanskeligheder, og at vi her i folketinget undersøger, hvilke muligheder der er for en ændring heri.

Det er rigtigt, når det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen siger, at stigningen kan give anledning til overvejelser, men det havde jo været rart, om disse overvejelser havde været foretaget inden det tidspunkt, hvor det ærede medlem som finansminister fik sat rigtig gang i skatterne i 1950-51!

Vi fik dengang en ny slags skatter, nemlig forbrugsbegrænsende skatter. Man kunne med samme ret have kaldt dem for produktionsbegrænsende skatter. Jeg har tidligere påvist, hvilken skæbnesvanger økonomisk fejltagelse det var med gennemførelsen af disse forbrugsbegrænsende skatter, der også nedsatte produktionen, og som utvivlsomt er grunden til, at stigningen i produktionen er mindre i Danmark end i de andre lande. Jeg gjorde dengang opmærksom på,

[Oluf Pedersen.]

at sådan virkede det, og fik dengang det svar, at det var også meningen med disse skatter, at de skulle begrænse produktionen. Derfor lød det underligt, da det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i går stod og beklagede, at produktionen her i landet var steget mindre end produktionen i andre lande, når dette netop var formålet med de skatter, han selv gennemførte. Denne virkning blev påvist dengang, og derfor havde han allerede dengang haft grund til at tage op til overvejelse, om det nu også var rigtigt at gøre det.

Det er også rigtigt, når man her under debatten har sagt, at det ikke alene er Danmark, der har prisstigning, at prisstigningen er international; men Danmark er desværre førende, når det gælder prisstigning. Havde man fulgt de anvisninger, som vi gav netop dengang, da det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var finansminister, og han anderledes grundigt, end han gjorde, havde overvejet, hvad der skulle gøres, ville det ikke have været tilfældet, så havde vi undgået disse skatter. Problemerne var blevet løst på en bedre måde, dansk produktion havde fået bedre vilkår, danske arbejdere mere beskæftigelse og en højere realløn.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard talte meget stærkt om nødvendigheden af besparelser, og deri er jeg enig med det ærede medlem; men når det gælder om selv at komme med konkrete forslag, er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard jo en ren sinke. Det ærede medlems spareforslag er meget ensidigt — det var det i hvert fald i går — for han ville, såvidt jeg hørte, kun spare på militærudgifterne. Jeg gør her opmærksom på, at retsforbundet stemte for alle de spareforslag på det militære område, som det radikale venstre fremkom med sidste forår, men jeg gjorde allerede dengang opmærksom på, at man kunne komme meget længere i retning af besparelser, hvis man havde gennemført vort forslag, idet vi med et beredskab i stedet for en stående hær ikke blot ville have kunnet spare 1,4 million manddage, som det ærede medlem foreslog, men over 6 millioner manddage. Ifølge vort forslag ville man ikke blot spare tid og penge, men det byggede tillige, som for øvrigt i sin tid

det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards eget indskrivningsforslag, der oven i købet blev fremsat af ministeriet Stauning, på frivillighed.

Man ville kunne spare tilsvarende på andre områder, hvis man fulgte os. Det gælder først og fremmest den forfærdelige statsfinansiering, som har ført til ågerrenter her i landet. Jeg hørte med interesse det ærede medlem hr. Thestrup gå ind for, at man skulle dække udgifterne til boligbyggeriet ved udstedelse af statsobligationer. Jeg må gå ud fra, at det var meningen ikke blot at udstede statsobligationer lydende på det beløb, man udbetaler, men at det også må være meningen at sikre en sådan rente, at det, der skulle betales til staten, og det, der skulle svares af staten, skulle være ens. Regner man med en rente som den, der gjaldt for de tidligere byggelån, og som stort set gælder endnu — selv om der er lavet om på metoden, sådan at man nu giver tilskud og ved siden af tager en højere rente — ville kursen, hvis man skulle have en rentesvarelse på et par procent, antagelig kun blive ca. 33. Det vil igen sige, at hvis man skulle låne det, der er udbetalt som byggelån i 1955-56, nemlig 644 mill. kr., skulle man i virkeligheden straks afskrive de to tredjedele deraf eller 400 mill. kr. Dette beløb svarer jo, hvad jeg for øvrigt tidligere har gjort opmærksom på, så nogenlunde til det, man nu kalder overskud. Men dette overskud er jo reelt kun dækning for den øgede risiko, man er kommet ind i med byggelånene, derfor er det et overskud, man er nødt til at bibeholde, så længe man har statsfinansiering; men noget andet er, at man burde forsøge at afskaffe statsfinansieringen, for den har givet højere rente, den har virket lige modsat af det, der var meningen med den. Hvis det er meningen — og det er vel de konservatives mening — at man vil beholde statens udgifter og søge dem dækket ved lån til meget højere rente for så at bruge de penge, som staten får ind for sine statsobligationer, til skattenedsættelse, forstår jeg, at det må være en meget letfærdig omgang med de offentlige midler, de konservative her er gået ind for.

Nej, lad staten få fingrene væk. Folk må selv klare deres egne sager. Staten har

[Oluf Pedersen.]

drevet renten op, staten har gjort byggeriet dyrere, og alt det har kostet en kolossal masse penge til ingen verdens nytte. Bolignøden har vi beholdt, og trods statsstøtte er det på grund af ågerrenten blevet langt, langt dyrere at bygge, end det burde være.

Men staten klatter jo også med pengene. Hvorfor skal staten således bygge et Grønlandsskib, som er anslået at skulle koste mindst 13,6 mill. kr., fremfor at leje danske skibe, når man har brug for det? Jeg har set nævnt, at grunden til, at man ville have, at staten skulle bygge et Grønlandsskib, var, at lejen var for høj. Men jeg har også set, at en ejer af danske skibe, der kunne besejle Grønland, siger, at han har overhovedet intet tilbud afgivet. Jeg vil bede ministeren for Grønland give tinget en redegørelse herfor, sådan at vi kan tage stilling til, om der nu skal og bør bygges et sådant skib, at det ikke går ligesom med Østifternes Kreditforening, hvor man fik skyld for at komme bagefter, efter at nedrivningen var begyndt. For mig at se er det en meningsløs udgift, og jeg vil gerne have en forklaring af den højtærede minister. Man kan også nok spørge: hvorfor køber staten fortsat rutebiler fra private? Jeg ser af statsrevisorernes betænkning, at man har købt en rute og betalt 225 000 kr. for materiellet, og så ansatte man ejeren med en løn af 12 000 kr. om året — med forpligtelse til at være konsulent for statsbanerne, siger man. Hvis det var sådan, at den private ejer bedre kunne drive ruten end staten, hvis han havde mere forstand på det, kunne man da have ladet ham fortsætte, så var der ingen meing i, at staten skulle overtage ruten. Men det kan vel heller ikke være forklaringen. Hvis det var sådan, kunne man til nød forstå de 12 000 kr. om året, selv om jeg ser, at det kapitaliseret vil betyde en udgift for staten på 538 000 kr. Man køber altså materiel for 225 000 kr., og derefter påtager man sig en forpligtelse, som efter statsrevisorernes betænkning ser ud til at svare til en kapitaliseret værdi af

538 000 kr. På den måde får det hele et lidt underligt udseende. Jeg synes, vi må se lidt nærmere på dette køb; enten må den private have mere forstand på at drive ruten — og det tror jeg er tilfældet — eller også skal han da i alt fald ikke have penge for, at han ikke har forstand på det; oven i købet må det vel anses for — jeg kan da se af statsrevisorernes betænkning, at hovedrevisoratet ser sådan på det — at være i strid med loven, at man giver denne godtgørelse, der altså kapitaliseret udgør 538 000 kr.

Når man gør op, at statsbanernes rutebldrifft giver overskud, vil jeg gerne spørge, om man ikke overser, at statsbanerne ligesom vore øvrige statsvirksomheder må regne med kommende pensionsforpligtelser. Det, som har været galt ved banerne, ligesom det har været galt ved sporvejene her i København, er jo, at man ikke har lagt penge til side til pension.

Når talen er om at spare, dukker også det problem op, at ballet og opera på det kgl. teater giver stort underskud. Det naturlige ville være, at det var gæsterne, der betalte og ikke uvedkommende mennesker. Men hvor har man i det hele taget set nogen som helst lyst til besparelser af større betydning? Hvad angår statens husholdningsråd, mener jeg jo, at opgaverne ville blive løst langt bedre af husholdningsforeningerne, som har forbindelse med den jævne husmoder, end af en statsinstitution; men her i tinget var der heller ikke den ringeste vilje til at være med til afskaffelse af dette råd.

Vi har endvidere her set fem partier gå med til en folkepension, der omfattede et beløb på 60 mill. kr. årligt til de mere velhavende, dem, der i forvejen har over en halv snes tusind kroner at leve for — mere end mange af de unge, som skal betale, har. Jeg kan ikke forstå, hvorfor f. eks. en gårds to karle skal betale til gårdmanden, der fortsat driver sin gård, blot fordi han er blevet 67 år. Vi foreslog, at denne den mest unyttige udgift, som staten nogen sinde har

[Oluf Pedersen.]

vedtaget, skulle stryges; vi foreslog, at man i stedet for brugte disse penge til en afvikling af den forskelsbehandling, som fandtes i lovforslaget, af de gamle i hovedstaden, i provinsbyerne og i landdistrikterne, idet ægtepar, som bor i landdistrikterne, får op til 1 000 kr. mindre om året, blot fordi de bor derude.

Nu er det jo sådan, at denne folkepension til de velhavende først skal træde i kraft efter det valg, som vi jo nok får til foråret; jeg håber da, at der vil blive mulighed for at få loven lavet om, inden den træder i kraft, og jeg skal sige, hvorfor jeg håber det. Ifølge loven giver man nogle hundrede kroner mere til de fattige, til dem, der trænger, end de har fået tidligere, men man giver over tusind kroner mere til de velhavende og med løfte om, at disse mennesker skal få endnu mere, efterhånden som vi får råd til det, indtil de rige får lige så stor folkepension som de fattige.

Nu siger man, at det skal ske, når der bliver råd til det. Det er ganske givet, at der her bliver brug for en grufuld masse penge. Vi har jo hørt lidt om, hvordan det er i Sverige; dér er man kommet langt op. Jeg hørte i radioen, at bondepartiets fører lovede, at de skulle få 6 000 svenske kroner for hver familie. Nå, han tabte nu valget trods løftet; men det var jo, fordi det beskyttede svenske landbrug ikke kunne konkurrere, medmindre der var skov til ejendommen.

Efter den lov, der nu er vedtaget, vil det altså blive sådan, at jo større velstand der er her i landet, jo større offentlige udgifter skal vi have. Anderledes med vort forslag; havde man vedtaget det, var det blevet sådan, at de, der kunne klare sig selv, ikke skulle have folkepension, og når der blev større velstand her i landet, ville det føre til en afvikling eller i alt fald til en nedsettelse af udgifterne. Jeg mener, at en sådan lov, der i den grad vil slå hul i statskassen, bør man lave om, inden ulykken er sket. Det skal ikke give mindre til de ringest stillede, tværtimod. Jeg er ikke imod en folkepension, men lad det være en forsikring, der automatisk og uden ansøgning træder i kraft, hvis man kommer i nød, og ikke en folkepension, hvor pengene kun skal bruges til at sættes i banken eller til

udgifter, som slår bunden ud af vor valutakasse.

Det nytter ikke med al den tale om besparelser, hvis man ikke realiserer tankerne. Det er jo, som om de fire gamle partiers forslag om besparelser er kørt helt i stå. Man var enig om, at halvdelen af udgiften til folkepension skulle dækkes gennem besparelser, men man er ikke nået til besparelserne, til trods for at det oprindelig vedtagne, som det blev meddelt offentligheden, lød på, at spørgsmålet om dækning skulle klares, inden loven blev vedtaget. Jo, man har prøvet på at klare det ved at lægge på posttaksterne, men dette er tre gange blevet afvist, og det forstår jeg godt, for jeg kan ikke forstå, at de forøgede udgifter til folkepensionen, denne meningsløse udgift til de velhavende, skal dækkes gennem højere posttakster. Jeg synes, det er rent fantastisk; jeg forstår godt, at det er afvist, og jeg håber, det fortsat vil blive afvist.

Men hvor er så dækningen? Hvad er meningen, hvorfor kommer man ikke med forslag til dækning? Er det ikke meningen, at vælgerne skal vide før valget, hvad meningen er, enten man så ikke kan eller ikke vil spare det, man har lovet?

Nu har jeg nok set, at finansministeren blandt sine indtægter næsten med begejstring et par gange har omtalt de 30 mill. kr., han har fået ved en forøgelse af tolden. Jeg regner med, at den toldbeskyttelse, der dér blev lavet, gav en varefordyrelse på 100 mill. kr. Dette vil medføre en prisstigning, og denne prisstigning vil antagelig medføre en så stor stigning i de offentlige udgifter, at de 30 mill. kr., som finansministeren indkasserer i forøgede toldafgifter, i virkeligheden bliver en underskudsforretning. Men selvfølgelig, det medvirker til at få pristallet til at stige, hvis det er det, der er meningen; det medfører, at det bliver dyrere for fattigfolk her i landet at leve. Men det burde jo ikke være meningen, selv om det måske nok er det. Hvorfor så ikke spare varefordyrelsesudvalget og valutacentralen?

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard omtalte i går professor Nyboe Andersens tale, men det ærede medlem glemte mærkeligt nok at omtale det vigtigste afsnit, nemlig afsnittet med krav om fuld libera-

[Oluf Pedersen.]

lisering. Jeg beder om tilladelse til et citat. Ifølge Berlingske Tidende udtalte professoren:

„Jeg er et af de mennesker, der vil gå meget langt i troen på kræfternes frie spil. Vort landbrug har rationaliseret stærkere end noget andet erhverv, fordi landbruget har været i den kraftigste konkurrence, og det er for mig et spørgsmål, om ikke det ville gavne industrien at gå igennem samme hårde, men effektive kur.

Når det anføres, at vi har en liberaliseringsprocent på 85, lyder det jo smukt, men dette tal betyder, at 85 pct. af de vareområder, som importen bestod af i 1948, nu er liberaliserede. Den ikke-liberaliserede del af importen kan godt være betydelig, for det kan dreje sig om varer, der ikke importeredes i 1948. Derfor er liberaliseringsprocenten et vildledende tal — der er stadig store områder inden for industrien, der nyder en betydelig beskyttelse. Jeg tror, at man bør gå videre med liberaliseringen, selv om det kan være en hård kur. Tekstilindustrien f. eks. har været igennem den, og som helhed tror jeg, at den dér kommer styrket ud af den.

Når professoren her omtaler tekstilvarernes liberalisering, er det jo rigtigt. Til trods for at der med hensyn til dem skete en vis begrænsning, ligger det sådan, at resultatet kan angives at være en nedgang i udgiften til tøj på 200 kr. om året eller et fald i pristallet på 6 points alene for tekstiler. For nylig er man gået til en liberalisering af svesker, og jeg ser af en meddelelse fra Erhvervenes Oplysningsråd, at det har ført til et fald i den pris, man forlanger i udlandet, fra 5 kr. 40 øre til 3 kr. 20 øre, en regulær besparelse, vejen til både at få billigere varer og en bedre økonomi for landet.

Det er spørgsmålet, om man ikke netop her har en vej til skattenedsættelse. Kan man på denne måde bidrage til at nedbringe leveomkostningerne, få pristallet bragt nedad, følger dermed automatisk skattelettelse. Det er jo det, det konservative parti kredser om. Vil det nu være med til at betræde den vej? Jeg tvivler om det. Jeg hørte i går et ellers så fredeligt medlem som det ærede medlem hr. Thestrup svinge sig op til at

kalde regeringens valne forslag om grundstigningsskyld for grundlovsstridigt, det stred imod hans ejendomsbegreber. Det er dog vist en lille smule forvirret. Der står jo ikke noget i grundloven om, at de rige skal have adgang til ekstra afskrivninger, at de skal have investeringsfonds, at de skal have skattefri opsparing, og at de fattige skal betale hele gildet. Jeg spørger: hvor står der noget om det i grundloven? Hvor står der noget i grundloven om, at samfundet ikke må inddrage de værdier, samfundet selv har skabt? Hvor står det i grundloven, at det netop er de værdier, som den enkelte borger har skabt, staten skal inddrage til fællesskabet?

Det er i øvrigt en højst besynderlig stilling, det konservative parti nu indtager til hele dette spørgsmål, når man tager i betragtning, at det var de konservative eller deres forgængere, der i sin tid gik imod at afskaffe hartkornsskatterne.

Det ærede medlem hr. Thestrup taler, som om ejendomsretten til jorden krænkes ved indførelse af grundskyld. Det ved det ærede medlem jo udmærket ikke er tilfældet — man skulle næsten tro, at han ikke selv havde skrevet sin tale. Det ærede medlem ved udmærket, at rådighedsretten til jorden bevares fuldt ud, ja, betrygges under fuld grundskyld, at det blot er jordrenten, der skabes af samfundet som helhed, som inddrages til fællesskabet.

Naturligvis skabes der ved gennemførelsen af grundskylden et overgangsproblem. Derfor gik grundskyldskommissionens forslag ud på, at man kun skulle inddrage 1 pct. af de 4 pct. jordrente af den jordværdi, der var i 1950, som et led i en almindelig skatteomlægning, men at man skulle afløse de øvrige 3 pct., medens al stigning inddroges, ligesom det sker ved jordrentebrugene efter loven af 1919. Dette, at al stigning inddrages, er meget vigtigt. Det var jordrentelovens princip, og jeg vil meget dybt beklage, om virkelig dette gode princip, som i sin tid blev gennemført, ikke mindst efter krav af det radikale venstre — det var Niels Frederiksen kongstanke — skal ødelægges, og det vil blive ødelagt, hvis de radikale fortsat vil opretholde deres modstand imod, at man inddrager stigningen ved grundstigningsskyld. Regeringens forslag inddrager blot

[Oluf Pedersen.]

stigningen efter 1956, og jeg har i udvalget stillet et ændringsforslag gående ud på, at man inddrager stigningen efter 1950 ved salg i forbindelse med adgang til afløsning, hvis køber og sælger enes herom, så at sælgeren får afløsningssummen som en del af købesummen for ejendommen og køberen forpligter sig til at svare 4 pct. jordrente til staten ligesom ved jordrentebrug. Det vil vinke på den måde, at køberen vil beholde sin fulde rådighedsret over ejendommen alene med den forpligtelse, at han skal svare jordrenten, som den fastsættes ved offentlig vurdering til enhver tid, d. v. s. at han kommer til at svare rente af en konjunkturbestemt prioritet.

Nu ved jeg godt, at der har været rejst visse anklager imod vurderingen. Foranlediget af udtalelser af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har jeg i udvalget bedt om oplysninger om, hvordan hele vurderingen bliver foretaget, for det har vist sig, at den tidligere finansminister åbenbart slet ikke var klar over, hvordan denne vurdering, som er underlagt finansministeriet, sker ude i det praktiske liv.

Når det ærede medlem hr. Thestrup kalder fuld grundskyld grundlovsstridig, stiller jeg det spørgsmål, om det ærede medlem mener, mit forslag om frivillig overgang til fuld grundskyld er grundlovsstridigt. Har køber og sælger brudt grundloven, hvis de enes om at bruge den adgang, jeg foreslår, til at lette generationsskiftet til bevarelse af selvejet? Jeg vil gerne bede om et svar derpå. Selv om jeg mener, det er ligetil, ved man jo ikke, hvad det ærede medlem kan finde på. Jeg mener, det er helt urimeligt at kalde grundskylden og grundstigningsskylden for grundlovsstridige, det er tværtimod et forslag til bevarelse af ejendomsretten. Det står for øvrigt også i det responsum, som det ærede medlem som medlem af grundskyldskommissionen selv fremkaldte, fordi det viste sig, at de sagskyndige sagde, at det var ikke grundlovsstridigt. Det var godt nok meningen, at professor, dr. jur. Thøger Nielsen skulle erklære det for grundlovsstridigt, men de konservative kunne ikke få ham til det. Når man har gjort et forsøg og det er mislykkedes, synes jeg, man skulle tage følgerne af det.

Nej, foreneligheden af grundskyld med grundloven er anerkendt af alle kyndige, fordi grundskylden inddrager en falsk købekraft. Skal valutaen holdes i orden, må man af med den falske købekraft. Det er også nødvendigt, at der spares op. Men her tror jeg at det er en fejltagelse, når man er inde på, at det skal ske ved at flytte pengene over til de rige. Der er også den udvej, at man får arbejderne til selv at overtage og drive industrielle virksomheder. Det er vejen til egen opsparing netop af dem, der er med til at tjene værdierne. Så får arbejderne ejendomsret til de virksomheder, de er med i. Jeg tror, det er vejen, man skal gå; jeg er helt sikker på, at det er vejen også til større opsparing, til højere løn, til mere glæde ved arbejdet og til større produktion. Og det er deres eget værk, det er i og for sig ikke noget, lovgivningen skal bestemme. Det er jo noget helt andet end den kommunistiske tvangsstat, som det ærede medlem hr. Alfred Jensen er tilhænger af, og som kun kan realiseres ved kanoner — og ved at hænge de genstridige.

Det, vi trænger til, er noget helt andet. Det er retsstaten, som vi alle burde enes om at gennemføre. Og hvad er det da, vi kalder for retsstaten? Det hedder herom i retsforbundets første love:

„Retsforbundets formål er folkets økonomiske frigørelse ved ad fredelig vej at søge den nuværende magtstat omdannet til en retsstat, hvis opgave alene vil være at sikre borgernes personlige frihed, ret til udbyttet af eget arbejde, lige andel i landets grundværdier og deltagelse i styret af fælles anliggender.“

Det er vort formål, det er enhver retsstatsmand forpligtet over for, og det mener jeg burde finde almindelig tilslutning her i landet. Det er naturligt, at den personlige frihed er retsafgrænset, det er nødvendigt, ellers bliver der anarki. Der må være retsvæsen og retsværn. Hele udgiften til retsværn, ydre og indre, anslog retsforbundet i den første pjece, retsforbundet udgav, til 34 mill. kr. Vi gik imod og går stadig imod værnetvangen, fordi vi mener, ligesom det for øvrigt blev hævdet af FN ved afslutningen af Koreakrigen, at borgerne tilhører ikke staten. Det var FN's standpunkt, at de, der ikke ønskede at komme tilbage til Nordkorea, skulle være fri. Kommunerne

[Oluf Pedersen.]

ville tvinge dem alle sammen tilbage til deres tvangsstat. Men FN's standpunkt sejrede til slut. Dette, at borgerne ikke tilhører staten, er helt på linje med det, vi hævder.

Så er der spørgsmålet, om borgerne skal have udbyttet af eget arbejde. Det mener jeg at de skal, og det må da finde almindelig tilslutning her i salen. Det forudsætter fri handel og omsætning, det forudsætter ophævelse af alle restriktioner. Men de mere kyndige nærer ingen frygt af den grund, for de ved, at al handel er varebytte. Det forudsætter også, at man lukker for falsk købekraft gennem statsfinansiering, ligesom det forudsætter et redeligt pengevæsen. Men ligesom vi alle var enige om den personlige frihed, således kan vi vel også blive enige om, at enhver borger skal have udbyttet af sit eget arbejde — det er sand ejendomsret.

Den lige andel i landets grundværdier er også et retskrav, men skal staten og kommunerne bruge penge, må de selvfølgelig først inddrage de værdier, de selv har skabt — det er så ligetil, at sådan må det være. Men den enkelte borger skal naturligvis selv kunne nyde frugten af sit eget arbejde med jorden.

Fuld grundskyld vil i dag efter afløsningen på grundlag af de foreliggende tal give 1 milliard kr. om året, og — jeg har tidligere redegjort for det og er klar til nærmere at gøre rede for det igen, når lejlighed gives — 1 milliard kr. i grundskyld vil betyde afløsning af det dobbelte i de varefordyrende skatter. Man må aldrig glemme, at halvdelen af skatterne under det nuværende system går til dækning af de udgifter, som skatterne selv har forvoldt.

Vi vil have grundrenten inddraget under respekt for den enkeltes fulde rådighed over egen jord, når han svarer jordrenten, og ingen skal betale mere end andre for et tilsvarende areal. Det er det problem, som er løst ved vurderingen og er kortlagt, så at enhver kan kontrollere rigtigheden af den foretagne vurdering.

Grundskyld og store besparelser er midlet til den helt store skattnedsættelse. Kan vi gøre pristalsfamilien delvis skattefri for den direkte skat ved at give hvert familiemedlem et skattefrit beløb på 200 kr., så vil det

give en lettelse for en familie med 3 børn på 1 000 kr. om året. Hvis man gør det, vil pristalsudgiften til de direkte skatter falde med $\frac{2}{3}$, det vil sige, at pristallet vil gå ca. 33 points ned; sker det, falder også de offentlige udgifter, og så bliver der en ny skattnedsættelse. Hvis man går ind for en sådan politik, har man mulighed for, at forholdene kan blive bedre og bedre, medens det bestående skattesystem medfører — det fremgår tydeligt og klart af finanslovsforslaget, og det er indrømmet fra alle sider — at de for hvert år bliver værre og værre. Det er jo en fundamental forskel, og jeg tror, det er nødvendigt, at man her i tinget erkender det og drager følgen deraf. Jeg håber, det er rigtigt, når det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen sagde, at det er noget, man vil overveje; det var rart at få det overvejet, for det er jo den første betingelse for, at man kan blive klogere.

Kravet om grundskyld er det fundamentale krav i retsstaten. Det drejer sig om ligeretten til naturen og dens rigdomskilder, og jeg mener, at jorden er Guds gave til os alle. Men det er klart, at når man vil ændre det system, vi har, og gå over til noget bedre, må man tage et rimeligt hensyn til det bestående, og det er vi parat til. Det er nødvendigt, at der sker en ændring — det bør man kunne enes om. Det er her under finanslovdebatten klart og tydeligt blevet erkendt, at den politik, som de andre partier har gjort sig til talsmænd for, er slået fejl — den gik ikke, man kunne ikke fortsætte. Jeg tror ikke, at nogen her tør stå op og benægte, at sådan er vilkårene. Men så må man også kunne tage op til overvejelse, om man ikke kan nå til en løsning på anden vis.

Derfor mener jeg, at det, vi nu skal sætte alle kræfter ind på, det, som er løsningen på de foreliggende problemer, er, at man skal bryde med alle særrettigheder og monopoler, hvad enten de er opnået ved lovgivning, pengemagt eller organisationsvælde. Retsforbundets formål er den økonomiske frigørelse gennem personlig frihed med begrænsning af de offentlige opgaver og øget personligt ansvar i et samfund bygget på ligeret til jorden og den enkeltes ret til udbytte af eget arbejde. Det står fortsat som det, man må stræbe imod; det er vejen til den retsstat, som burde kunne samle hele

[Oluf Pedersen.]

det danske folk. Vi arbejder mod dette mål ad fredelig vej. Retsstaten skal folket selv skabe gennem alles lige andel i styret af det, som vi er fælles om, men med respekt for den private råderet. Retsforbundets mål er et frit og et selvhjulpent folk.

Frederik Lyng: Jeg kan selvfølgelig kun beskæftige mig med et enkelt afsnit af finanslovsforslaget, nemlig det, der vedrører budgettet for Grønland. Det har for Grønland og for os grønlændere været en stor tilfredsstillelse og betryggelse atter i år at have hørt og erfaret, at både den højtærede statsminister i sin åbningstale i oktober og nogle af ordførerne i den efterfølgende debat udtalte sig velvilligt med hensyn til Grønlands videre udvikling. For at bruge statsministerens egen udtalelse (sp. 3-4):

„Arbejdet med ophjælpning af det grønlandske samfund i erhvervsmæssig, social og kulturel henseende vil blive fortsat. Der vil navnlig blive lagt vægt på foranstaltninger til fremme af erhvervslivet og boligbyggeriet, men udbygningen af det sundhedsmæssige og kulturelle arbejde må gå hånd i hånd.“

Jeg ved, at den overvejende del af den danske befolkning er besjælet af samme ønske om at hjælpe os frem til mere trygge livsvilkår.

Jeg har ligeledes hæftet mig ved den højtærede finansministers udtalelse ved fremsættelsen af finanslovsforslaget forleden (sp. 1230):

„Det drejer sig her om investeringsopgaver, som er af den største betydning for den fortsatte økonomiske udvikling her i landet, og som der fra alle sider er enighed om at staten må løse.

For det andet må der lægges den største vægt på, at også de produktive investeringer i det private erhvervsliv får de bedst mulige vilkår.“

Jeg tillader mig at forstå udtalelsen derhen, at Grønland ikke er udelukket i disse betragtninger.

Selv om vi fra Grønland igen for det kommende finansår møder med en lang ønskeseddel med hensyn til investeringsopgaver for staten, skal jeg for mit vedkommende indskrænke mig til at omtale den erhvervsmæssige side af disse problemer,

idet de øvrige opgaver har været omtalt og behandlet både af den højtærede minister for Grønland og af det ærede medlem hr. A. Lyng under åbningsdebatten.

Ser man på finanslovsforslaget for 1957-58, er der til anlægsarbejder i Grønland afsat godt 14 mill. kr. samt 3½ mill. kr. til den kgl. grønlandske handels anlægsvirksomhed. I disse 3½ mill. kr. er dog inkluderet afskrivning med godt 2½ mill. kr., således at der, så vidt jeg kan se, til den kgl. grønlandske handels egentlige anlægsarbejder kun bliver ca. 1 mill. kr.

Det er jo således i Grønland i dag, at medens der siden finansåret 1949-50 årligt er blevet bevilget millionbeløb fra staten til nye anlæg, herunder også anlæg til erhvervsmæssige formål, oprettelse af nye institutioner m. v. samt forøget administration, må den grønlandske erhverver klare det meste af produktionen, således som han har gjort det fra ældgammel tid. Der produceres ikke alene til landets eget forbrug, men også til eksport til andre lande. Ser man nærmere på det foreliggende finanslovsforslag, er det, om jeg så må sige, det eneste lyspunkt vedrørende Grønland, at den grønlandske produktions- og salgsorganisation hviler i sig selv, hvilket den stort set har gjort hele tiden.

Men indhandlingsprisen på de grønlandske produkter er stadig for lav i betragtning af, at levestandarden også for den erhvervsdrivende del af den grønlandske befolkning må og skal hæves. Det er da også de grønlandske producenter, der til syvende og sidst bærer det grønlandske samfund oppe. Ja, hvad ville der ske, hvis grønlænderne ikke producerede? Det er alt for godt kendt, at et land uden sundt produktionsliv er henvist til hovedsagelig at leve af understøttelse og hjælp udefra. Man har da også i de senere år anstrengt sig for at ophjælpe det grønlandske produktionsliv, og man har foretaget investeringer i snart sagt alle produktionsgrene i landet. At foretage investeringer i erhvervslivet er da også det eneste rigtige, idet man ved, det kan svare sig. Som bekendt giver kun et sundt produktionsliv arbejde for samfundets medlemmer og velstand til erhvervslivets udøvere.

Vi er stadig interesseret i, at så mange som muligt går ind i erhvervslivet i Grøn-

[Frederik Lyngø.]

land, men hvor skal vi få penge fra til at hæve priserne på de grønlandske produkter både for fåreholderne, fiskerne og sælfangerne?

Når man læser finanslovforslagets § 2 P., der vedrører den kgl. grønlandske handel, så opdager man for det første, at salg af indførte varer i Grønland giver et underskud på ca. 8 mill. kr., som dækkes af et tilsvarende tilskud fra ministeriet for Grønland. For det andet vil man se, at produktionsværdien af indkøbte og behandlede grønlandske produkter til eksport andrager et beløb af lige ved 24 mill. kr., medens den grønlandske producent kun får godt 8 mill. kr. Resten, ca. 16 mill. kr., går til behandling, ekspedition, fragt samt lønninger i Grønland og Danmark, kontorhold, bygninger, forrentning og afskrivning. For det tredje ser man, at rederi- og luftfartsvirksomheden giver et lille overskud, og for det fjerde, at de såkaldte „andre virksomheder“, herunder landbrugsstationer, giver et underskud på over 700 000 kr. Ja, så er der vel ikke noget tilovers til indhandlingsprisernes forhøjelse, medmindre vi retter blikket mod noget, der hedder konjunkturudligningsfonden, som forvaltes af den kgl. grønlandske handel i forbindelse med handelsstyrelsesrådet. Denne konjunkturudligningsfond ejer i dag 4½ mill. kr., som nødvendig skulle blive en død kapital. Ifølge lov nr. 277 af 27. maj 1950 om udøvelse af erhverv i Grønland kap. II § 11 skal salgsorganisationen i sin prispolitik tilstræbe en udjævning af svingende konjunkturer på de grønlandske eksportvarer. Reglerne om, hvilke eksportprodukter der skal skaffe midlerne til denne konjunkturudligningsfond, findes i samme lov.

Jeg vil da gerne rejse det spørgsmål, om man ikke kan bruge nogle af konjunkturudligningsfondens midler til at forhøje indhandlingspriserne på visse grønlandske produkter. Det har man måttet gøre i 1955, da man forhøjede en del af fiskepriserne. Jeg ved, at en del af priserne på de grønlandske produkter ikke er blevet forhøjet siden 1952, medens på den anden side særprikket for Grønland i samme periode er steget med 21 points. De midler, der kommer ind i konjunkturudligningsfonden, er netop

skaffet til veje fra produktionen i og ved Grønland.

Endelig kan man rejse det spørgsmål, hvorfor det grønlandske erhvervsliv skal udelukkes fra statsstøtte, når erhvervslivet herved på forskellig måde støttes af staten. Jeg er også vidende om, at der til ophjælpning af fiskerierhvervet gennem årene er investeret store beløb. Det synes i længden at være uholdbart, at erhvervslivet i Grønland skal behandles på særlig måde, selv om også jeg er tilhænger af, at produktionen i Grønland fremdeles hviler i sig selv. Når dette siges, er grunden imidlertid bl. a. den, at der formentlig snart finder en forbedring sted af bestillingsmændenes og arbejdernes lønvilkår, og at jeg samtidig ved, hvor vanskeligt de grønlandske erhververe — i særlig grad de, der lever af sælfangst og anden sødyrfangst — kan have ved at klare dagen og vejen. Jeg kan ikke andet end nævne disse ting, fordi det nu engang er den del af de erhvervsdrivende i Grønland, der er mest nøjsomme og ikke bruger alt for mange og store ord, men at det også er den samme jævne grønlanders interesser og berettigede krav, vi er sat til at varetage.

Medens jeg er ved omtalen af erhvervsforholdene, kan jeg ikke undlade at nævne to investeringsopgaver, som jeg på det mest indtrængende vil henstille til de bevillende myndigheder at tage op til velvillig overvejelse. Jeg ved, at den kgl. grønlandske handel har planer herom. Den ene opgave er opførelse af en ny fabrik for henkogning af rejer et sted i Diskobugten. Jeg er sikker på, at en sådan fabrik vil kunne få stor betydning ikke alene for henkogningen af rejer i sommersæsonen, men også for lynfrysning af hellefisk såvel om vinteren som om sommeren. Derved ville man kunne spare den bekostelige transport om sommeren af hellefisk fra Jakobshavn til lynfryseriet i Egedesminde. Også en anden ting taler for anlægget af en ny fabrik for henkogning af rejer i Diskobugten, nemlig at der mellem ejerne af rejekutterne i Christianshåb — i alt 10 kuttere, alle sammen tilhørende grønlandere — i de sidste to somre har hersket en del misfornøjelse med, at de ikke har kunnet afsætte deres fangster fuldt ud, idet man har måttet

[Frederik Lynge.]

indskrænke eller rationere deres leverancer på grund af fabrikkens ringe kapacitet. Der kommer rejfiskere fra Narssaq ved Julianehåb, fra Holsteinsborg og fra hele Diskobugten, som alle har store afdrag at betale på deres kuttere. Alt for megen begrænsning i afsætningen af disse fiskeres fangster virker også hæmmende på deres foretagsomhed og konkurrenceevne. Mit andet ønske er, at der gennemføres en mere effektiv udnyttelse af hellefiskbestanden og havkatforekomsterne i de to nordlige distrikter Umanak og Upernavik. Man kunne forbedre indtjeningsmulighederne for den stedlige befolkning ved derigennem at skabe et supplement til dens oprindelige erhverv. Investeringer til erhvervsformål plejer at være en fornuftig pengeanbringelse.

Jeg har med den allerstørste interesse læst beretningerne fra de rejser, ministeren for Grønland i sommeren 1956 har foretaget til Østgrønland og Vestgrønland. Jeg har særlig glædet mig over et bestemt afsnit af den tale, den højtærede minister holdt for det grønlandske landsråd under dettes møde i august 1956 i Godthåb. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne citere et lille afsnit af talen. Den højtærede minister sagde bl. a.:

„Den indsats, der nu skal gøres på oplysningsområdet, sigter ikke mindst mod at hjælpe befolkningen på udstederne. Det er jo desværre sådan, at det hidtil har været større byer, der har haft mest fordel af nyordningen. Vi må imidlertid forhindre, at de grønlandske udsteder sækker agterud i udviklingen. Udstederne har betydelig andel i produktionen, og befolkningen dér bør også nyde godt af de bestræbelser, der for øjeblikket udøves under opbygningen af det grønlandske samfund.“

Det var som udtalt af mig selv. Jeg ved, at denne udtalelse har vakt stor tilfredshed blandt lytterne i Grønland, da talen blev udsendt i radioen i sommer. Det var dristigt, men godt sagt af den højtærede minister for Grønland; det var djærve ord. Hvorfor? Jeg tror, jeg kan sige det på denne måde: man er for snart 10 år siden fra Grønlandsmyndighedernes side eller rettere sagt fra Grønlandskommissionens side begyndt at føre den politik, at de flest mulige

udsteder og bopladser nedlægges og forlades til fordel for udbygning af færre, men større bebyggelser af hensyn til bedre skole-, oplysnings- og ikke mindst sundhedsmæssige foranstaltninger. Vi kan alle til dels forstå og tiltræde det formålstjenlige heri, men det viste sig hurtigt ved iværksættelsen af denne — om jeg må kalde det — „vi alene vide“-politik, at netop denne politik har skabt en del uro og usikkerhed hos de pågældende befolkningsdele. Det var sådan, at produktionen ligefrem led et knæk ved en sådan ordning i de to sidste somre. Noget andet er — og det kan vi alle være enige om — at større skoler, kostskoler, hospitaler og oplysningscentre må ligge på de centrale steder, men således at dygtige udstedsbørn også kan nyde godt af disse institutioner, hvilket heller ikke var ukendt på tidligere stadier af Grønlands udvikling.

Men netop af hensyn til produktionen, som det grønlandske samfund trods alt skal leve af, må man være meget varsom med alt for hurtigt at nedlægge for mange udsteder og bopladser. Forholdet i dag er nemlig således med hensyn til produktionen og eksporten af grønlandske produkter, at udsteder og bopladser tilsammen leverer $\frac{3}{4}$ og de udbyggede byer tilsammen kun $\frac{1}{4}$ af produktionen og eksporten. Det er min opfattelse, at disse tal taler deres tydelige sprog til fordel for de gode udsteders bevarelse fremover. Det, man snarest må gøre for disse udstedsbefolkninger, er at skaffe dem gode udstedsbestyrere, kateketer og jordemødre — om nødvendigt mod et højere honorar — fordi disse folk på udstederne ofte er ene om arbejdet. Hidtil har man ofte taget de dygtigste ind til byerne, hvor man i forvejen er mange om at dele arbejdet. Netop med en ordning som denne vil man kunne forhindre, at udstedsbefolkningerne sækker agterud i udviklingen.

Jeg takker den højtærede minister for den nævnte udtalelse og håber inderligt, at broderparten af det for det kommende finansår afsatte beløb til nyanlæg må komme disse befolkningsdele til gode. De fortjener det. Vi er heller ikke blinde for, at enkelte byers udbygning kan siges at være noget kunstig, hvad angår erhvervs- og produktionsmæssige forhold på stedet. Ikke desto mindre bliver netop den slags bymæssige bebyggelser ofte dem, der træk-

[Frederik Lyngø.]

ker folk fra de produktive udsteder og bopladser ind til en uproduktiv tilværelse i byen.

Der er et par andre ting, jeg gerne vil berøre i forbindelse med finanslovdebatten.

Grønlandsbudgettet for 1957-58 er som i tidligere år krediteret et beløb på 4 mill. kr. hidrørende fra kryolitselskabet. Dette beløb har i hvert fald i de sidste 4 år været det samme, uanset at man ved, at aktieudbyttet varierer fra år til år og ligger omkring 30 mill. kr. Mon der ikke skulle være mulighed for at hæve dette beløb? Det er da råstoffet fra Grønlands undergrund, som gennem mange år har støttet udviklingen i Grønland. Jeg spørger blot, fordi jeg finder det ejendommeligt, at beløbet i det mindste i de 4 sidste år ikke er blevet ændret.

Mit andet spørgsmål er, om Grønland mon i fremtiden kan forvente at nyde godt af det i år så heldigt påbegyndte arbejde med udvinding af bly i Østgrønland.

Mit tredje spørgsmål er, om det mon ikke vil blive en gevinst for Grønland, hvis den omtalte canadiske jernmalmskoven i Sydgrønland kan komme i stand. Der bliver formentlig tale om havneafgifter og afgift for benyttelse af landområder. Det må formodes, at der, dersom sagen realiseres, kan blive tale om et godt forretningsmæssigt anlæg for Grønland.

Der er også noget andet, jeg meget gerne vil nævne i denne forbindelse. Kunne man ikke tænke sig, at en del af den opvoksende arbejderstand i byerne i Grønland efterhånden kan få beskæftigelse i de industrielle foretagender, der arbejder i Grønland. Jeg tænker nærmest på arbejdet i kryolitminen. Det er mig bekendt, at der gennem de sidste 50 år kun har været beskæftiget 2 — siger og skriver to — grønlandere som aktive minearbejdere i kryolitbruddet og endda kun i kortere perioder. I de sidste 10 år har en halv snes unge grønlandere været beskæftiget som stueture i arbejderboligerne samt en del unge grønlanderinder som tjenestepiger hos funktionærerne, men ingen

grønlandere har været beskæftiget som aktive minearbejdere.

Og hvad med blyminen i Østgrønland? Kan man ikke begynde gradvis at anvende grønlandsk arbejdskraft dér?

Vi har i Grønland i dag en voksende arbejderstab, der om vinteren ofte bliver arbejdsledig. Hele den mandlige befolkning i Grønland kan vel heller ikke blive fiskere, fangere, fåreavlere eller tage særlig uddannelse? Hvorfor udelukkende anvende dansk eller udenlandsk arbejdskraft i disse miner? Hvorfor ikke give den grønlandske arbejdskraft mulighed for en indbringende fortjeneste på et sådant område? Vi har da set, at grønlandsk arbejdskraft udmærket lader sig anvende i kulminen og i sin tid som arbejdere i marmorbruddet.

Den påstand, at grønlanderne ikke kan, er ikke i længden holdbar. Selvfølgelig vil de kunne oplæres til det også, blot man prøver at uddanne dem til det.

For ca. 30 år siden oprettede man en oliefabrik under den kgl. grønlandske handel. Den blev placeret i Strandgade i København. Man har altid fra visse sider kritiseret dette og spurgt, hvorfor den absolut skal ligge i København i stedet for i Grønland. Spørgsmålet er blevet mere aktuelt i de seneste år, da vi jo efterhånden har fået flere industrianlæg i Grønland. Man ville, synes jeg, hvis man placerede virksomheden i Grønland, få friskere produkter til behandling — jeg tænker på produkter som sælspæk, spæk af hval, lever af haj og torsk o. s. v., og man ville også spare en del emballagetransporter, transporter af tønder, mellem Danmark og Grønland. Samtidig ville det give en hel del beskæftigelse til de grønlandske arbejdere. Det må jo være målet, at grønlanderne delagtiggøres i de foretagender, der findes i landet, så at de kan nyde godt af de indtjeningsmuligheder, der frembyder sig, og selv være med i det sunde produktionsliv ved fremskaffelsen af landets egne råstoffer.

Til slut kun en lille bemærkning om bevillingerne til videnskabelig undersøgelse

[Frederik Lyngø.]

af Grønlands undergrund. Disse bevillinger må efter min opfattelse aldrig formindskes, snarere det modsatte. Det er til disse undersøgelser, vi stiller vore forhåbninger. Det må formodes, at Danmark derigennem i højere grad vil kunne komme til at udnytte værdierne til gavn for samfundet og derved bidrage til styrkelse af en dansk-grønlandsk nationalbevidsthed.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 13³⁰ med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.
- 3) *Fortsættelse af første behandling af:*
Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1957 til 31. marts 1958.

Mødet hævet kl. 12⁷.

34. møde.

Onsdag den 5. december kl. 13³⁰.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Anker Lau* til justitsministeren:

„Vil justitsministeren drage omsorg for, at en eventuelt senere uddeling af benzinmærker finder sted på en mere hensigtsmæssig og hensynsfuld måde end den, der blev anvendt i København og andre steder i landet ved den for nylig foretagne uddeling?“

Anker Lau: I det underudvalg, som en overgang behandlede benzinrationeringen, tillod jeg mig at kritisere den måde, hvorpå den første mærkeuddeling fandt sted. Den højtærede handelsminister fralagde sig ved den lejlighed ethvert ansvar og henviste til politiet, og vi blev så naturligvis meget hurtigt enige om, at når det var politiet, måtte det være den højtærede justitsminister, vi i dette tilfælde skulle holde os til.

Nogen længere begrundelse for mit spørgsmål behøver jeg vel næppe at give. Vi husker alle den helt urimelige måde, hvorpå uddelingen fandt sted. Ca. 75 000 bilister her i København skulle en vintersøndag jages ud og stå i kø ved kun 3 skoler, hvor de måtte stå i 3 kvarter à 1 time for at få udleveret benzinmærker. Nu må jeg straks sige, at min kritik ikke er rettet imod de politifolk og venlige damer, man ved den lejlighed havde overladt den utaknemlige opgave at løse spørgsmålet i praksis; de gjorde, hvad de kunne, og der er grund til at takke dem for både fart og humør. Men altså 3 kvarter à 1 time tog det jo, og jeg tør nok sige, at man kan blive betænkelig ved tanken om den situation, der ville være opstået, hvis ikke en tredjedel af samtlige bilister var blevet hjemme eller havde henvendt sig til KDAK. Fra Amager måtte folk køre ca. 40 km for at hente mærkerne ude på Damhuskroen. Andre steder i landet måtte de køre endnu længere, og enkelte steder var mærkerne såmænd ikke nået frem endnu, da bilisterne kom for at hente dem.

Man undskylder sig med, at man manglede tid. I det udsendte cirkulære anmodes politiet om at tilrettelægge udleveringen til umiddelbart efter rationeringens ikrafttræden. Nu ved jeg ikke, hvem der har svaret for, at man ikke rettede sig efter dette, men foretog udleveringen længe før rationeringens ikrafttræden. Efter cirkulærets udsendelse var der efter min mening tid nok til at finde en mere rimelig og hensynsfuld ordning; det har man i alt fald kunnet finde ud af i udlandet.

Men udleveringen er jo forbi, og nu gælder det altså om at være klogere næste gang, om en sådan gang overhovedet kommer. Men hvis der kommer en næste gang, vil det blive nødvendigt at finde en bedre ordning, en ordning i samarbejde med